

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2023, sp. zn. 29 Cdo 1807/2021, ECLI:CZ:NS:2023:29.CDO.1807.2021.1

Číslo: 67/2024

Právní věta:

V případě vystavení bezpodmínečné bankovní záruky ve prospěch třetí osoby dlužník nemá žádný zákonný ani smluvní titul k tomu, aby výstavci (bance) znemožnil poskytnout věřiteli (beneficientovi) plnění z bankovní záruky. Dlužník nemůže požadovat, aby banka věřiteli v souladu se záruční listinou neplnila či uplatňovala námitky, o nichž záruční listina mlčí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.08.2023

Spisová značka: 29 Cdo 1807/2021

Číslo rozhodnutí: 67

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bankovní záruka

Předpisy: § 2029 odst. 1 o. z.

§ 2029 odst. 2 o. z.

§ 2034 odst. 1 o. z.

§ 2035 odst. 1 o. z.

§ 2035 odst. 2 o. z.

§ 2039 odst. 1 o. z.

§ 2039 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobce proti části prvního výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. 4 Cmo 48/2020, jíž byl potvrzen rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 13. 11. 2019, sp. zn. 44 Cm 46/2017, v bodech I. až IX. výroku; ve zbývajících částech jeho dovolání zamítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 13. 11. 2019, č. j. 44 Cm 46/2017-193, Krajský soud v Plzni zamítl žalobu, kterou se žalobce (G. G. a. s.) domáhal určení, že prvnímu žalovanému (Městu D.) nevznikl vůči žalobci nárok na zaplacení smluvních pokut v uvedené výši za nesplnění konkretizovaných milníků

dle smlouvy o dílo č. AA.15020.1.110 uzavřené dne 27. 8. 2015 mezi žalobcem a prvním žalovaným, ve znění jejich příloh a dodatků (dále též jen „smlouva o dílo“) [body I. až IX. výroku], zamítl žalobu, jíž se žalobce domáhal, aby druhému žalovanému (Č. s., a. s.) bylo zakázáno poskytnout prvnímu žalovanému jakékoliv plnění z bankovní záruky č. 578224/15 vystavené dne 4. 9. 2015 (dále též jen „bankovní záruka“) [bod X. výroku] a rozhodl o náhradě nákladů řízení (body XI. a XII. výroku).

2. Soud prvního stupně vyšel mimo jiné z toho, že:

[1] Dne 28. 5. 2015 uzavřel žalobce se společností PSJ, a. s. společenskou smlouvu, kterou vytvořili společnost s názvem „Společnost GG-PSJ, bazén D.“ za účelem vypracování a podání společné nabídky do zadávacího řízení pro veřejnou zakázku „Plavecký bazén D. – stavební úpravy, přístavba a nástavba“.

[2] Dne 27. 8. 2015 uzavřel první žalovaný (jako objednatel) s žalobcem (jako zhotovitelem č. 1) a se společností PSJ, a.s. (jako zhotovitelem č. 2) smlouvu o dílo č. AA15020.1.110, jejímž předmětem bylo provedení díla s názvem „Plavecký bazén D. – stavební úpravy, přístavba a nástavba“ dle projektové dokumentace vypracované třetí osobou. Zhotovitel se zavázal provádět dílo v souladu s předem odsouhlaseným časovým harmonogramem průběhu prací (nedílnou součástí smlouvy), v němž musí být uvedeny základní milníky (významné uzlové body) provádění díla, včetně termínu jejich dokončení. Cena díla byla ujednána ve výši 186 500 573,08 Kč bez daně z přidané hodnoty.

[3] Ve smlouvě o dílo si strany sjednaly, že k zajištění závazků podle smlouvy, zejména k zajištění povinností k platbě sankcí, na jejichž úhradu vznikne objednateli nárok v důsledku porušení povinnosti provést a předat dílo řádně a včas, zhotovitel poskytne objednateli neodvolatelnou a nepodmíněnou bankovní záruku splatnou na první požádání. Článek XXI. smlouvy o dílo obsahuje ujednání o smluvních pokutách ve prospěch objednatele. Mimo jiné byla sjednána smluvní pokuta za prodlení zhotovitele s prováděním díla nebo s plněním závazných milníků dle harmonogramu nebo s dokončením a předáním díla oproti termínům uvedeným ve smlouvě o dílo, a to ve výši 0,2 % z ceny díla bez daně z přidané hodnoty za každý započatý den prodlení.

[4] Dne 4. 9. 2015 druhý žalovaný vystavil bankovní záruku č. 578224/15 do maximální výše 22 566 570 Kč, a to jako neodvolatelnou a bezpodmínečnou bankovní záruku za řádné a včasné provedení díla z příkazu a na účet žalobce, a zavázal se vyplatit prvnímu žalovanému na jeho první písemnou žádost bez námitek vyplývajících ze smlouvy o dílo a bez přezkoumání předmětného právního vztahu na účet uvedený prvním žalovaným jakoukoli částku až do maximální výše zaručené částky.

[5] Dopisem ze dne 9. 11. 2016 první žalovaný žalobci sdělil, že je v prodlení s plněním dle smlouvy o dílo (aktualizovaný harmonogram provedení prací měl být dodán do 15. 8. 2016), přičemž tato okolnost má za následek vznik smluvní odpovědnosti žalobce.

[6] Dopisem ze dne 7. 12. 2016 žalobce odstoupil od smlouvy o dílo z důvodu, že první žalovaný neposkytuje potřebnou součinnost nutnou k provedení díla.

[7] Dne 21. 12. 2016 první žalovaný vyzval žalobce k úhradě smluvní pokuty ve výši 47 744 147,20 Kč za dlouhodobé prodlení s prováděním díla a plněním závazných milníků dle časového harmonogramu. V dopise ze dne 4. 1. 2017 žalobce prvnímu žalovanému sdělil, že není v prodlení s prováděním díla, když prodlení způsobil objednatel neposkytnutím potřebné součinnosti.

[8] Dne 31. 1. 2017 první žalovaný vyzval žalobce k zaplacení smluvní pokuty ve výši 63 037 193,70 Kč za prodlení se splněním dílčího milníku „Saunový svět“.

[9] Dne 21. 2. 2017 byla druhému žalovanému doručena žádost prvního žalovaného o vyplacení bankovní záruky v částce 22 566 570 Kč.

[10] Žalobou ze dne 14. 8. 2019 podanou u Krajského soudu v Plzni se první žalovaný (v postavení žalobce) domáhá po žalobci (jako žalovaném) zaplacení celkové částky 12 950 449 Kč představující smluvní pokutu podle smlouvy o dílo. Řízeno je vedeno pod sp. zn. 49 Cm 87/2019 a usnesením ze dne 25. 9. 2019 bylo přerušeno do pravomocného skončení v nyní projednávané věci.

3. V části, již se žalobce domáhal určení neexistence nároku prvního žalovaného na zaplacení smluvních pokut, soud prvního stupně žalobu zamítl, neboť neshledal naléhavý právní zájem žalobce na požadovaném určení. Zdůraznil, že první žalovaný podal žalobu o zaplacení totožných smluvních pokut, přičemž v onom později zahájeném řízení se může žalobce (zhotovitel) účinně bránit a zvrátit tak tvrzený stav nejistoty.

4. Ohledně požadavku žalobce ve vztahu k druhému žalovanému soud prvního stupně - odkazuje na ustanovení § 2029 odst. 1 a 2, § 2034 odst. 1, § 2035 a § 2039 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) - dospěl k závěru, že druhému žalovanému nelze zakázat plnit z bankovní záruky. Druhý žalovaný je povinen plnit bez ohledu na oprávněnost nebo neoprávněnost čerpání záruky prvním žalovaným, což je v souladu se smyslem institutu bankovní záruky, kterým je především rychlé uspokojení požadavků oprávněného z bankovní záruky. Podstatné je to, že v okamžiku uplatnění bankovní záruky byly naplněny formální podmínky požadované záruční listinou k poskytnutí plnění z bankovní záruky. Mezi žalobcem a prvním žalovaným a mezi prvním žalovaným a druhým žalovaným jde o zcela samostatné právní vztahy a žalobci nepřísluší do právního vztahu vyplývajícího z bankovní záruky mezi prvním žalovaným a druhým žalovaným jakkoli zasahovat.

5. K odvolání žalobce a prvního žalovaného Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý a třetí výrok).

6. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná. Poté, co zopakoval dokazování listinami označenými v odůvodnění napadeného rozhodnutí, se ztotožnil i s právním posouzením věci soudem prvního stupně.

7. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně především dospěl k závěru, že žalobce nemá naléhavý právní zájem ve smyslu § 80 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), na určení, že prvním žalovanému nevznikl nárok na zaplacení smluvní pokuty za porušení povinnosti splnit konkrétní milníky podle smlouvy o dílo. K tomu odvolací soud uvedl, že preventivní význam určovací žaloby částečně devaluje značný časový odstup od sporného jednostranného úkonu žalobce (odstoupení od smlouvy ze dne 7. 12. 2016) a do té doby existujícího prodlení s provedením dohodnutých závazných milníků díla utvrzených smluvní pokutou. Rozhodující je skutečnost, že 14. 8. 2019 podal první žalovaný proti žalobci žalobu na plnění, již se domáhá zaplacení dílčích smluvních pokut za prodlení se splněním zcela totožných devíti milníků podle smlouvy o dílo, jako označených v žalobě.

8. Druhý důvod, pro který zákonný požadavek preventivní ochrany práv, a tedy naléhavosti právního zájmu na požadovaném určení, nelze podle odvolacího soudu pokládat za naplněný, představuje stanovisko žalobce vyjádřené v dopise ze dne 4. 1. 2017 o jeho neochotě plnit prvním žalovanému cokoliv na smluvní pokutu. S poukazem na označenou judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního

soudu odvolací soud připomněl, že bylo-li právo již porušeno, nemá preventivní ochrana postavení žalobce již žádného smyslu, neboť jejím prostřednictvím již v zásadě nelze spory, které by o ně mohly v budoucnu vzniknout nebo jejichž vznik již bezprostředně hrozí, odvrátit.

9. Dále odvolací soud (shodně se soudem prvního stupně) dovedl, že druhému žalovanému nelze uložit zákaz poskytnout prvnímu žalovanému jakékoliv plnění z bankovní záruky, kterou vystavil druhý žalovaný ve prospěch prvního žalovaného. Odvolací soud konstatoval, že finanční záruka představuje ve vztahu k zajištěnému dluhu akcesorický institut. Na vztah mezi žalobcem jako dlužníkem a druhým žalovaným jako výstavcem a na vztah mezi druhým žalovaným a prvním žalovaným jako věřitelem je nutno nahlížet jako na dva dílčí závazkové vztahy, které jsou co do subjektů i obsahu zcela odlišné a vzájemně autonomní. Oprávnění prvního žalovaného žádat druhého žalovaného o splnění povinnosti (výplaty zaručené částky 22 566 570 Kč) je determinováno pouze obsahem záruční listiny. Případné odepření plnění přísluší pouze výstavci. Žádná vně stojící třetí osoba (ani dlužník) nedisponuje subjektivním právem k tomu, aby výstavci zakázal (sám nebo prostřednictvím rozhodnutí soudu) plnit ve prospěch beneficianta.

10. Odvolací soud též přisvědčil názoru soudu prvního stupně, že k návrhu třetí osoby nelze meritorním výrokem uložit zákaz výplaty beneficiantovi bankovní záruky, avšak zatímní úprava poměrů účastníků nařízením předběžného opatření je možná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

11. Proti té části prvního výroku rozhodnutí, jíž odvolací soud potvrdil body I. až X. výroku rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé (posuzováno podle obsahu dovolání), podal žalobce dovolání, v němž namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

12. Přípustnost dovolání dovolatel vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, jakož i otázky, která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

13. Dovolatel především namítá, že odvolací soud se odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu (v dovolání specifikované), když shledal nedostatek jeho naléhavého právního zájmu na určení neexistence nároku prvního žalovaného na zaplacení smluvních pokut. Tvrdí, že má naléhavý právní zájem na tomto určení, a to i přesto, že první žalovaný podal žalobu na plnění. Je totiž zřejmé, že v době rozhodování soudu prvního stupně hrozila dovolateli reálná újma spočívající v neoprávněném čerpání bankovní záruky prvním žalovaným a následnou povinností žalobce toto plnění nahradit druhému žalovanému.

14. Jako dosud neřešenou předkládá dovolatel Nejvyššímu soudu otázku, zda výstavci (druhému žalovanému) lze uložit zákaz plnit z bankovní záruky.

15. Dovolatel oponuje závěru odvolacího soudu, podle něhož není oprávněn požadovat, aby druhý žalovaný (výstavce) neposkytl prvnímu žalovanému (oprávněnému) plnění z bankovní záruky. V této souvislosti odkazuje na závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2387/2007](#) [jde o rozsudek zveřejněný pod číslem 18/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 18/2010“)], a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2018, sp. zn. [31 Cdo 3936/2016](#) [jde o rozsudek zveřejněný pod číslem 79/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 79/2019“)]. S poukazem na

ustanovení § 8 a § 12 o. z. a § 6 o. s. ř. dovolatel tvrdí, že závěr odvolacího soudu je v rozporu s obecnými principy soukromého práva i civilního soudnictví. Dále poukazuje na to, že zneužitím bankovní záruky prvním žalovaným by dovolateli vznikla nejen rozsáhlá a těžko napravitelná škoda, ale zhoršila by se též jeho důvěryhodnost u bankovních institucí.

16. Závěrem dovolatel považuje za absurdní závěr obou soudů, že zákaz plnit z bankovní záruky lze zatímně uložit předběžným opatřením, avšak rozhodnutím ve věci samé tuto povinnost uložit nelze.

17. První žalovaný ve vyjádření k dovolání zevrubně vyložil, proč považuje za správné závěry odvolacího soudu, na nichž napadené rozhodnutí spočívá. Dále poukazuje na to, že dovolatel v dovolání nezpochybnil všechny právní úvahy, na jejichž základě odvolací soud dospěl k závěru o nedostatku naléhavého právního zájmu na určovací žalobě. Nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že zákaz vyplatit plnění z bankovní záruky může být uložen předběžným opatřením. Navrhuje dovolání odmítnout, případně zamítnout.

III.

Přípustnost dovolání

18. Pro dovolací řízení v této věci je rozhodné aktuální znění občanského soudního řádu.

19. Nejvyšší soud se nejprve zabýval přípustností podaného dovolání.

20. Důvod připustit dovolání neměl Nejvyšší soud pro řešení otázky týkající se posouzení naléhavého právního zájmu dovolatele na požadovaném určení (vůči prvnímu žalovanému). Co do závěru, že naléhavý právní zájem dovolatele na určení neexistence nároku prvního žalovaného na zaplacení smluvních pokut není dán, je napadené rozhodnutí souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

21. Určovací žaloba podle ustanovení § 80 o. s. ř. [před 1. 1. 2014 šlo o ustanovení § 80 písm. c/ o. s. ř.] je preventivního charakteru a má místo jednak tam, kde její pomocí lze eliminovat stav ohrožení práva či nejistoty v právním vztahu, a k odpovídající nápravě nelze dospět jinak, jednak v případech, v nichž určovací žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného právního vztahu a jejím prostřednictvím lze dosáhnout úpravy, tvořící určitý právní rámec, který je zárukou odvrácení budoucích sporů účastníků. Tyto funkce určovací žaloby přitom korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu. V judikatuře Nejvyššího soudu srov. např. rozsudek ze dne 27. 3. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1338/96, rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2006, sp. zn. [31 Cdo 1836/2005](#), uveřejněný pod číslem 53/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2016, sp. zn. [31 Cdo 4001/2013](#), uveřejněný pod číslem 22/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V judikatuře Ústavního soudu srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. [III. ÚS 17/95](#), uveřejněný pod číslem 35/1995 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu.

22. Naléhavý právní zájem na určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým. Naléhavý právní zájem na určení však může být dán i v případě, kdy by bylo možno žalovat na plnění, jestliže se určovací žalobou vytváří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků a předejde-li se tak případně dalším sporům o plnění, nebo jestliže žalobou na plnění nelze řešit celý obsah a dosah sporného právního vztahu nebo práva. Tyto funkce určovací žaloby korespondují právě s podmínkou naléhavého právního zájmu; nelze-li v konkrétním případě očekávat, že je určovací žaloba bude plnit, nebude ani naléhavý právní zájem na takovém určení. Přitom příslušné závěry se vážou nejen k žalobě na určení jako takové, ale také k tomu, jakého

konkrétního určení se žalobce domáhá. K tomu srov. dále např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. [29 Cdo 1951/2017](#).

23. Probíhá-li před soudem spor o zaplacení pohledávky ze smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem, má se dlužník proti takovému nároku bránit v rámci tohoto sporu [a nikoli mu oponovat vzájemnou určovací žalobou (žalobou o určení neexistence právního vztahu z takové smlouvy)]. Viz též důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2019, sp. zn. [29 Cdo 3742/2018](#).

24. Nemá-li žalobce ke dni vydání rozhodnutí o určovací žalobě ve smyslu § 80 o. s. ř. na požadovaném určení naléhavý právní zájem, je to vždy důvodem k zamítnutí určovací žaloby. To platí i tehdy, probíhá-li v době rozhodování o určovací žalobě jiné řízení, jehož výsledek by mohl založit změnu poměrů co do úsudku o (ne)existenci naléhavého právního zájmu na požadovaném určení. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. [29 Cdo 914/2014](#), uveřejněný pod číslem 107/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

25. Z rámce ustaveného výše citovanou judikaturou nevybočuje předmětná věc ani tím, že podání žaloby uložil dovolateli soud prvního stupně usnesením o nařízení předběžného opatření ze dne 1. 3. 2017, č. j. 46 Nc 2005/2017-62, které potvrdil odvolací soud usnesením ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 Cmo 67/2017-106.

26. Úvahy, které odvolací soud vedly k závěru o neexistenci naléhavého právního zájmu dovolatele na požadovaném určení, Nejvyšší soud nepovažuje za zjevně nepřiměřené ani na základě argumentů obsažených v dovolání. Proto dovolání v rozsahu popsáném ve výroku I. tohoto rozhodnutí odmítl podle § 243c odst. 1 a 2 o. s. ř.

27. Nejvyšší soud však shledává dovolání přípustným (ve vztahu ke druhému žalovanému) pro řešení otázek spojených se závěrem, že výstavci nelze zakázat poskytnout oprávněnému plnění z bankovní záruky, neboť jde o věc beze zbytku Nejvyšším soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

28. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

29. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

30. Vzhledem k datu vystavení záruční listiny (4. 9. 2015) jsou pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (srov. § 3028 odst. 1 a § 3073 o. z.):

Podle ustanovení § 2029 o. z. finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelna a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku (odstavec 1). Záruční listina vyžaduje písemnou formu (odstavec 2).

Z ustanovení § 2034 o. z. plyne, že výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině. Výstavce může vůči věřiteli uplatnit pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští (odstavec 1).

Dle ustanovení § 2035 o. z. jsou-li podmínky uvedené v záruční listině splněny, splní výstavce povinnost z finanční záruky, pokud jej k tomu věřitel vyzve v písemné formě. Podmiňuje-li záruční listina plnění výstavce předložením určitého dokumentu, musí být předložen při výzvě nebo bez zbytečného odkladu po ní, avšak vždy za trvání finanční záruky (odstavec 1). Nevyplývá-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže výstavce uplatnit vůči věřiteli námitky, které by vůči němu byl oprávněn uplatnit dlužník. Předchozí výzva věřitele, aby dlužník splnil dluh, se vyžaduje, stanoví-li to záruční listina (odstavec 2).

Podle ustanovení § 2039 o. z. dlužník nahradí výstavci to, co plnil podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou (odstavec 1 věta první).

Z ustanovení § 2039 o. z. vyplývá, že dlužník nemůže vůči výstavci uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, neujednal-li s ním, že si výstavce vůči věřiteli uplatnění takových námitek vyhradí v záruční listině (odstavec 2).

31. Judikatura Nejvyššího soudu je při výkladu institutu bankovní záruky (finanční záruky) ustálena v závěrech, podle nichž:

[1] Platná právní úprava bankovní záruky (finanční záruky) obsažená v ustanovení § 2029 až § 2039 o. z. v zásadě vychází z úpravy tohoto institutu v zákoně č. 513/1991 Sb. (účinné do 31. 12. 2013) [k tomu srov. též důvodovou zprávu k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010 - 2013)]. I pro právní poměry založené bankovní zárukou vystavenou po 1. 1. 2014 jsou proto nadále využitelné (níže uvedené) závěry, z nichž soudní praxe ve vztahu k bankovním zárukám dosud ustáleně vycházela.

[2] Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny.

[3] Nevyplývá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity.

[4] V rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněnou povahu a banka si v ní může vyhradit některé nebo všechny námitky, které má vůči věřiteli v souvislosti se zajištěným závazkem dlužník. V záruční listině tak může být stanovena (v určitém rozsahu nebo zcela) akcesorita bankovní záruky, jakož i subsidiarita bankovní záruky (např. věřitel musí napřed požadovat zaplacení na dlužníku, nebo jej žalovat či dokonce neúspěšně vést exekuci na jeho majetek).

[5] Obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny. Nejsou-li splněny podmínky stanovené v záruční listině, nelze plnění z bankovní záruky požadovat.

[6] Pro posouzení, zda byly splněny podmínky pro plnění z vystavené bankovní záruky je určující obsah samotné záruční listiny, tedy v zásadě prosté poměření toho, zda skutečnosti tvrzené či doložené osobou oprávněnou z bankovní záruky odpovídají podmínkám v záruční listině (§ 2035 o. z.)

K tomu srov. např. důvody [R 18/2010](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. [32 Cdo 1730/2012](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. [29 Cdo 2171/2014](#), uveřejněného pod číslem 92/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2016, sp. zn. [32 Cdo 4752/2014](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. [29 Cdo](#)

[4747/2016](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. [29 Cdo 2151/2019](#), rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2021, sp. zn. [29 Cdo 1872/2019](#), a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2021, sp. zn. [29 Cdo 3267/2019](#), uveřejněného pod číslem 70/2022 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

32. Právní vztah mezi dlužníkem a věřitelem není právně závislý na právním vztahu mezi dlužníkem a bankou, paralelní existence těchto právních vztahů vyplývá z podstaty bankovní záruky jakožto abstraktního zajišťovacího prostředku. Vztah mezi bankou a dlužníkem je založen smlouvou uzavřenou mezi těmito dvěma subjekty, přičemž tato smlouva vymezuje rovněž obsah předmětného vztahu. Srov. [R 79/2019](#).

33. V [R 70/2022](#) Nejvyšší soud vyložil, že smyslem bankovní záruky je poskytnout věřiteli jistotu, že banka při splnění podmínek stanovených v záruční listině věřiteli zaplatí (na úhradu zajištěného závazku) částku uvedenou v záruční listině. Banka může v záruční listině vymezit nejen podmínky, za nichž bude z bankovní záruky plnit, ale rovněž stanovit, jaké námitky bude případně proti nároku věřitele oprávněna uplatnit. Není v tomto ohledu nijak limitována (může založit právo k uplatnění libovolných námitek vyplývajících z vlastních vztahů k věřiteli či námitek náležejících jinak jen dlužníkovi, námitku započtení pohledávky své či dlužníkovy z toho nevyjímaje), vždy však musí být již ze záruční listiny zřejmé, zda tohoto práva využila a v jakém rozsahu. Jestliže tak neučiní, či dokonce v záruční listině výslovně deklaruje, že po obdržení výzvy (případně splnění dalších stanovených podmínek) bude plnit „bez námitek“, nemůže věřitel legitimně očekávat nic jiného, než že banka svému závazku z bankovní záruky řádně dostojí a věřiteli požadované peněžité plnění poskytne.

34. Poměřováno těmito závěry odvolací soud v důvodech napadeného rozhodnutí přiléhavě vysvětlil, že pro finanční záruku je typická existence dvou dílčích (odlišných) vztahů; jde jednak o vztah založený smlouvou mezi dlužníkem (zde žalobcem) a výstavcem (zde druhým žalovaným) a dále o vztah mezi výstavcem a věřitelem (zde prvním žalovaným).

35. Bankovní záruka je zajišťovací institut, který má věřiteli zajistit pro případ, že dlužník nedostojí svým závazkům, že mu (věřiteli) třetí osoba (banka) za předem stanovených podmínek poskytne peněžité plnění, které následně bude požadovat po dlužníkovi. Obsah bankovní záruky, tedy za jakých podmínek a v jaké výši je věřitel oprávněn bankovní záruku čerpat a banka povinna bankovní záruku poskytnout, ujednává (předem) dlužník s bankou. Není-li uvedeno jinak, jsou právní vztahy mezi dlužníkem a bankou a mezi bankou a oprávněnou osobou na sobě zcela nezávislé. Pokud dlužník požádá o vystavení tzv. bezpodmínečné bankovní záruky ve prospěch třetí osoby, musí být srozuměn s tím (a to je podstata zajišťovacího institutu), že této osobě bude bankovní záruka poskytnuta na požádání, tedy bez jakéhokoliv ověřování, zda např. došlo k porušení zajištěné povinnosti, a tedy zda oprávněný bankovní záruku čerpá po právu.

36. Skutečnost, že výstavce ručí za splnění zajištěného dluhu do výše a za podmínek uvedených v záruční listině, přičemž výstavce může vůči věřiteli uplatnit pouze námitky, jejichž uplatnění záruční listina připouští, vyplývá přímo z textu zákona (§ 2034 odst. 1 o. z.). Neplyne-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže výstavce uplatnit vůči věřiteli námitky, které by vůči němu byl oprávněn uplatnit dlužník. V okamžiku, kdy se věřitel obrátí na banku s výzvou k plnění bankovní záruky, je banka povinna zkontrolovat, za jakých podmínek je oprávněna finanční prostředky uvolnit a pokud jsou podmínky splněny, musí je (na základě dřívější dohody s dlužníkem v souladu se záruční listinou) oprávněně osobě vyplatit. V tom okamžiku již nemůže dlužník požadovat, aby banka věřiteli v souladu se záruční listinou neplnila či uplatňovala námitky, o nichž záruční listina mlčí. Dlužník nemá žádný zákonný ani smluvní titul k tomu, aby výstavci znemožnil poskytnout věřiteli (beneficientovi) plnění z bankovní záruky. Opačný závěr by vedl k popření smyslu finanční záruky.

37. K námitce dovolatele o možném vzniku rozsáhlé a těžko napravitelné škody v důsledku zneužití

bankovní záruky prvním žalovaným Nejvyšší soud dodává, že riziko neoprávněného čerpání finanční záruky věřitelem nelze vyloučit. Žalobci tudíž může vzniknout (nějaká) újma, což je dáno povahou finanční záruky. V dané věci jsou však úvahy dovolatele na téma „reputačních škod“ a nákladů na vystavení dalších bankovních záruk úvahami hypotetickými.

38. Výhradami dovolatele k názoru, že zákazu plnit z bankovní záruky mohl dosáhnout předběžným opatřením, se Nejvyšší soud nezabýval. Obstojí-li závěr, že nebyl důvod takový zákaz vyslovit rozsudkem, pak pro výsledek dovolacího řízení nemá již žádný význam zkoumání toho, zda bylo možné zvolit jiný (prozatímní) postup a jaký.

39. Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že právní posouzení věci co do řešení otázky poskytnutí plnění z bankovní záruky, na níž napadené rozhodnutí (též) spočívá a která byla dovoláním zpochybněna, je správné. Protože vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání žalobce potud zamítl jako nedůvodné (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).